

---

## Rauman Fåfången pystykiurunkannus- ja pikkuapollonselvitys 2017

---



## SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto .....	3
Raportista .....	3
Selvitysalueen yleiskuvaus .....	3
Työstä vastaavat henkilöt .....	3
Pystykiurunkannusselvitys .....	5
Tutkimusmenetelmät .....	5
Epävarmuustekijät .....	5
Tulokset ja päätelmät .....	5
Pikkuapolloselvitys .....	7
Tutkimusmenetelmät .....	7
Epävarmuustekijät .....	8
Tulokset ja päätelmät .....	8
Kirjallisuus .....	9

*Tähän raporttiin suositetaan viittaamaan seuraavasti:*

*Ahlman, S. 2017: Rauman Fäfangan pystykiurunkannus- ja pikkuapolloselvitys 2017.  
Ahlman Group Oy.*

## JOHDANTO

Tämä raportti esittelee Rauman kaupungin tilaaman Fåfängan (kuva 1) pystykiurunkannus- ja pikkuapollonselvityksen tulokset, joiden perusteella voidaan laatia asemakaavaa.

Alueelta on laadittu perusuontoselvitys vuosina 2010 ja 2011 (Ahlman 2010, 2011) sekä vesilintulaskennat vuonna 2017 (Ahlman 2017), mutta tämän selvityksen tavoitteena oli tutkia pystykiurunkannuksen ja pikkuapollon mahdollinen esiintyminen alueella, sillä alue on potentiaalista elinpiiriä pikkuapollolle.

## RAPORTISTA

Tässä raportissa esitetään toukokuun puolivälin ja kesäkuun puolivälin välisenä aikana 2017 toteutetun pystykiurunkannus- ja pikkuapollonselvityksen tulokset. Raportti käsittää yleis- ja pohjatietojen lisäksi kuvaukset tutkimusmenetelmistä sekä inventointien tulokset ja mahdolliset maankäyttösuositukset.



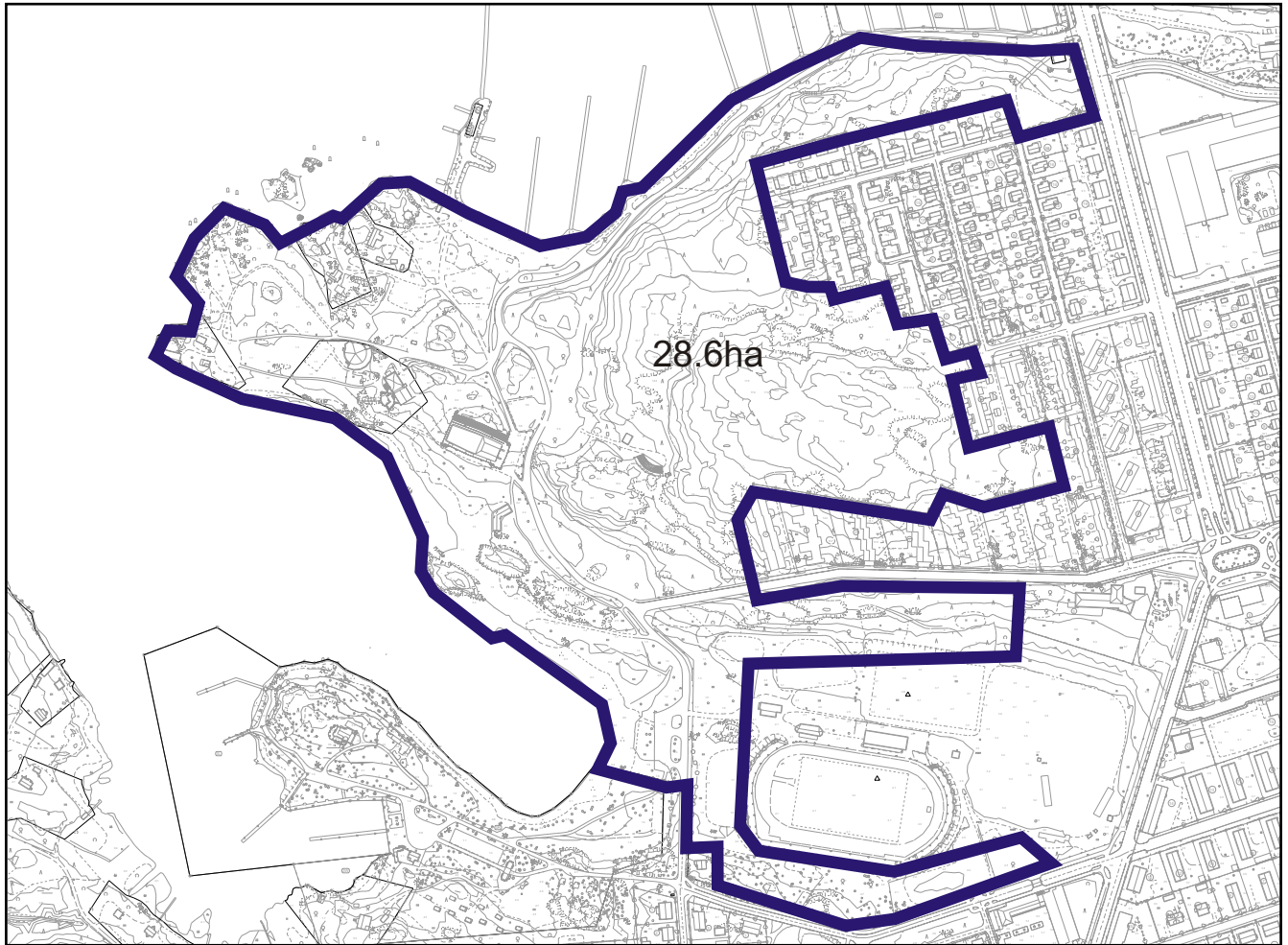
## SELVITYSALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue (kuva 1) on 28,6 hehtaarin kokonaisuus, joka kattaa kuivahkoja puolukkatyyppin kalliomänniköitä, tuoreita kankaita, vanhasta merenpohjasta muodostuneita tervaleppäyhdykskuntia, kulttuurivaikutteisia sekametsiä ja -lehtoja sekä monenlaisia kulttuuriympäristöjä maa-uimalasta, uimarantaan ja puistoon. Alueen erikoisuuksin lukeutuvat kymmenet tai jopa sadat iäkkäät kilpikaarnamännyn, jotka kirjoavat tutkimusaluetta ja antavat sille omanlaisen leimansa.

Alue koostuu yhdestä rajauksesta, joka rajoittuu lännessä merenrantaan, pohjoisessa Syvärauman venesatamaan ja kaikkialla muualla asutus- ja puistoalueisiin.

## TYÖSTÄ VASTAAVAT HENKILÖT

Rauman Fåfängan pystykiurunkannus- ja pikkuapollonselvityksestä sekä raportoinnista vastasi kokenut luontokartoittaja Santtu Ahlman, joka on laatinut satoja luontoselvityksiä Suomessa.



*Kuva 1. Fåfängen 28,6 hehtaarin tutkimusalue (sininen viiva).*

## PYSTYKIURUNKANNUSSELVITYS

### TUTKIMUSMENETELMÄT

Pystykiurunkannus (*Corydalis solida*) on varhainen kevätkukkija, jonka kukinta ajoittuu tyypillisesti toukokuulle. Kukkimisen jälkeen erityisesti pienet kasvustot on haastavaa löytää pelkkien lehtien avulla. Laji esiintyy Rauman ja Eurajoen seudulla levinneisyytensä pohjoisrajalla. Pystykiurunkannukset kartoitettiin kaikilta tutkimusalueen sovelialta paikoilta, joita ovat erityisesti teiden laiteet, lehdot ja niiden reunamat.

Kartoitukset tehtiin 13.5., jolloin pystykiurunkannukset olivat parhaimmillaan kukkimassa. Koska kasvustoja löydettiin runsaasti, eikä niitä ollut mahdollista merkitä erillisinä GPS-pisteinä, jaettiin esiintymisalueet lohkoihin, joista arvioitiin versojen määrä ja kirjattiin mahdolliset lisätiedot. Hieman samantyyppisesti on inventoitu muun muassa Rekijokilaakson Natura-alueen pystykiurunkannuskasvustoja (Kumpulainen & Sihvonen 2013).

### EPÄVARMUUTEKIJÄT

Pystykiurunkannus on hyvin yleinen laji Raumalla, minkä vuoksi pieniä kasvustoja saattaa olla käytännössä lähes missä tahansa. Tämän vuoksi yksittäisiä kasvustoja on saattanut jäädä löytymättä, mutta se on silti varsin epätodennäköistä, sillä alue saatiin inventoitua erittäin hyvin.

### TULOKSET JA PÄÄTELMÄT

Fåfangan alueelta löydettiin yhteensä noin 1 650 pystykiurunkannuksen versoa, jotka sijoituivat pitkälti niemen kärkeen (kuva 2). Kiurunkannusta esiintyi paikoin hyvin tiheästi, mutta kasvustoja ei voi rajata erilliseksi, sillä kyseessä on lähinnä yksi hyvin laaja esiintymä, joka kattaa suuren osan niemen kärkeä.

Kokonaisuutena tutkimusalueen pystykiurunkannuskasvustot saatiin kartoitettua tehokkaasti. Karttarajausten perusteella niiden tilaa voidaan seurata tarvittaessa jatkossa varsin pienellä työpanoksella.



*Kuva 2. Löydetyt pystykiurunkannuskasvustot (väritetyt alueet) sekä versojen lukumäärät.*

## PIKKUAPOLLOSELVITYS

Pikkuapollo (*Parnassius mnemosyne*) on lounainen laji, joka esiintyy lähinnä Ahvenanmaalla ja Lounais-Suomen saaristovyöhykkeellä. Se on valtakunnallisessa uhanalaisuusluokituksessa vaarantunut (VU) (Rassi ym. 2010). Pikkuapollo kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) mukaisiin lajeihin, joihin kuuluvien yksilöiden luonnossa selvästi havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on uuden luonnonsuojelulain (49 §) mukaisesti kielletty. IV(a)-liitteen lajit ja niiden elinympäristöt ovat tiukasti suojeltuja.

### TUTKIMUSMENETELMÄT

Pikkuapollon toukat käyttävät ravinnokseen yksinomaan pystykiurunkannusta, minkä vuoksi ensin inventoitiin tutkimusalueen kiurunkannuskasvustot. Aikuiset yksilöt käyttävät ravinnokseen erilaisia mesikasveja, kuten esimerkiksi metsäkurjenpolvea. Laji voidaan löytää keväällä toukkien perusteella, mutta tuhansien versojen joukosta se on erittäin työlästä. Parempi inventointimenetelmä on aikuisten yksilöiden lentojen seuraaminen kesäkuussa pystykiurunkannuskasvustojen luota. Menetelmä on yleisesti käytössä (mm. Välimäki & Itämies 1999, Välimäki 2001, Itämies 2013).

Kaikki kiurunkannuskasvustot ja muut kukkivat kasvit tarkastettiin vähintään neljästi siten, että ensimmäinen inventointi tehtiin oletetun lentokauden alettua 4.6. Pikkuapollon lentokausi alkoi varmuudella Eurajoella viimeistään 7.6. (Juhani Itämies, suullinen tiedonanto), jolloin tehtiin toinen inventointikierros. Kolmas ja neljäs kierros tehtiin 8.6. ja 14.6. Tavoitteena oli kiertää kasvustot rauhalliseen tahtiin niin, että mahdollisia lentäviä yksilöitä havainnoitiin myös kiikareiden avulla. Laji suosii puoliavoimia tai avoimia niittymäisiä paikkoja (Itämies 2013), mutta siitä huolimatta kaikki toukokuussa löydetyt kiurunkannuskasvustot tarkastettiin, vaikka iso osa oli ns. metsäisiä. Parhaimmillaan eri kasvustot tarkastettiin peräti kymmenen kertaa, sillä edestakaisten siirtymien aikana havainnoitiin jatkuvasti. Maastotyöt ajoitettiin hyvälle sääolosuhteille, eli riittävän tyynille ja aurinkoisille päville noin kello 10.00–17.00 väliselle ajalle. Yksi inventointikerta kesti kahdesta kuuteen tuntia.

## EPÄVARMUUTEKIJÄT

Pikkuapollo on varsin helppo määrittää ulkoisten tuntomerkkien vuoksi, ja se on myös verrattain helppo havaita eri esiintymispaikoilla. Siitä huolimatta usean tarkastuskäynnin aikana jokin yksilö on saattanut jäädä havaitsemassa muun muassa sattuman vuoksi, mutta se on kuitenkin erittäin epätodennäköistä.

## TULOKSET JA PÄÄTELMÄT

Fåfängan alueella ei havaittu lainkaan pikkuapolloja vuoden 2017 maastoinventointien aikana. Raumalta tunnetaan vanhoja pikkuapollhavaintoja (Välimäki & Itämies 1999), mutta tuoreiden kartoitusten (Itämies 2013) aikana havaintoja ei ole tehty, tosin Fåfänga ei lukeutunut kartoitusalueeseen. Tämän tutkimuksen perusteella laji ei näytä esiintyvän Fåfängan alueella, joten maankäytölle ei ole erityistä estettä, sillä pystykiurunkannus ei ole uhanalainen laji. Pikkuapollon mahdollista asettautumista alueelle suositetaan kuitenkin seurattavan esimerkiksi muutaman vuoden välein.



## KIRJALLISUUS

**Ahlman, S. 2010:**

Rauman Fåfången kasvillisuus selvitys 2010. Ahlman Konsultointi & suunnittelu.

**Ahlman, S. 2011:**

Rauman Fåfången liito-orava- ja linnustose selvitys 2011. Ahlman Konsultointi & suunnittelu.

**Ahlman, S. 2017:**

Rauman Fåfången vesilintulaskennat 2017. Ahlman Group Oy.

**Itämies, J. 2013:**

Raportti kiurunkannuksen (*Corydalis solida*) ja pikkuapollon (*Parnassius mnemosyne*) kartoituksista Rauman ja Eurajoen alueella kesällä 2013. Tutkimusraportti. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

**Jakobsson, N. (toim.) 2008:**

Ympäristön- ja luonnonsuojelu 2008. Lakikokoelmat. Edita Publishing Oy. Helsinki.

**Kumpulainen, J. & Sihvonen, M. 2013:**

Rekijokilaakson Natura 2000 -alueen kiurunkannus selvitys 2012–2013. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

**Marttila, O. 2005:**

Suomen päiväperhoset elinympäristössään. Käsikirja. Auris. Joutseno.

**Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005:**

Suuri Pohjolan Kasvio. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

**Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010:**

Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

**Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004:**

Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen Ympäristö 742. Ympäristöministeriö.

**Sihvonen, K., Top-Jensan, M. & Fibiger, M. 2014:**

Suomen päivä- ja yöperhoset – maastokäsikirja (A field guide to the butterflies and moths of Finland). Oestermarie.

**Söderman, T. 2003:**

Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

**Välimäki, P. & Itämies, J. 1999:**

Pikkuapollon (*Lepidoptera, Papilionidae, Parnassius Mnemosyne* (L.) esiintyminen Rauman ympäristössä vuonna 1999. Oulun yliopisto, eläinmuseo.

**Välimäki, P. 2001:**

Uhanalaisen pikkuapollon (*Parnassius Mnemosyne*, (L. 1758))(Lepidoptera: Papilionidae) esiintyminen Satakunnassa ja migraatio pirstoutuneessa ympäristössä. Pro Gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.


---

Santtu Ahlman  
Toimitusjohtaja  
Ahlman Group Oy